

הלכות שבת סימן שפב

(יד) הפתוחות זו לזו (טו) ואין להם דריסת רגל זה על זה, ובקוצר אחר דר אינו יהודי ובקוצר אחר דרים שני ישראלים או יותר, (טז) מכניסין ומוציאין מחצר זו לחצר זו בשבת (יז) דרך (ג) חלון (יח) שביניהם (יט) *ואין צריכין לשכר מהאינו יהודי: ד השוכר מן האינו יהודי סתם, מועיל, ואינו צריך לפרש לו שהוא להחיר השלטול³¹, (כ) ואינו צריך לכתב שום פתיכה על השכירות: ה ושוכרין מאינו יהודי (כא) אפלו (ד) פחות משנה פרוטה: ומתר לשכר מפנו (כב) בשבת (מדכי ריש פרק הדר) (ועין לקמן סימן שפג): ו (כג) *כל זמן שאין האינו יהודי חוזר

באר היטב

(ג) חלון. ל"ד, ד"ה"ה דרך פתח, מ"א: (ד) פחות. דכ"נח מקפיד אפלו על פחות משי"ב, וא"כ בישראל לא מהני אם שוכר מפנו פחות משנה פרוטה, דלא

משנה ברויה

באור הלכה

אוסרים זה על זה על ידי תפיסת יד בלי שום עוב, וכללא הוא דכל שאין אוסרים זה על זה לא הצריכו חכמים לשכר מהעכו"ם? וכן תמה בספר מאמר מודכי ובצצ"אלמגים ונשארו בצריך עיון, ועין בדפוסק אלעזר סע"ה לקטן ו שישב קצת דברי הנ"מ: * ואין צריכין לשכר מהעכו"ם. דע, דהבית יוסף בסוף הסימן הביא דעה אחרת בזה בשם המרדכי, דאינו מותר לטלטל דרך פתח או אפלו הוא דרך חלון אם הוא למטה מעשרה, ואם ירצה לטלטל יטלטל דרך חלון שהוא למטה מעשרה או דרך הפתח מלמעלה דלא ניתא בשמיטתה ולא גזרו בזה. ועוד הוסיף המרדכי, דגם באופן זה אינו מותר רק בשפתח של כל חצר יוצאת למבוי אחר דאינם אוסרים זה על זה בפבוי, אבל אם פתחיהם יוצאות למבוי אחת, שאוסרים זה על זה בפבוי עד שישפיקו רשותו ונגזרו דאיבא שתי חצרות של ישראל, בזה אוסרים לטלטל מחצר לחצר בכל גווי אפלו דרך כחל למעלה, עד כאן דבריו ולפי פירוש הבית יוסף, שהוא עקר למעשה היטב בפרידכי, וכמו שכתב בבית מאירו, ובשלחן ערוך כאן התיקו בדעת הרא"ש, דאפלו דרך חלון שהוא למטה מעשרה או אפלו דרך פתח מותר כיון שאין להם דריסת הרגל זה על זה, ואם כן אין אנו צריכין לחש בזה לדברי המרדכי, וכן כתב בצצ"אלמגים שד"ן זה הוא פשוט ולדידה גם המרדכי מודה בזה, עין שם מה שנתארוך; אכן בפני השני שהוסיף המרדכי, דהיכי דפתחיהם יוצאים למבוי אחר גזרו, בזה אינו מפרש בשלחן ערוך דהדרך, ואף שהמחבר לא חלק בזה; אכן מדברי הגר"א סע"ה לקטן שכתב בדרך מבי אסור, עין שם, מוכח דבשלחן ערוך מירי במקום שאוסרין זה על זה בפבוי, ואפלו הכי התייר המחבר להוציא דרך חלון או פתח. ומכל מקום לדינא נראה דיש להחמיר בכאן זה על צד גלגלים להוציא דרך חלון שהוא למטה מעשרה, ומכל שכן דרך פתח, מאחר שהב"ח והעמיקו גם מאחד לדבר דרך חצר העכו"ם, מפרשים על ידי ערוך שביניהם אפלו הוא למעלה מעשרה, עין שם. ודע, דלדעת המחבר שפסק כהרא"ש דעכו"ם אינו אוסר על ידי חלון כיון שאין לו דריסת הרגל על ישראל, אפלו אם חצר העכו"ם מפקים בין שתי חצרות של ישראל, אם הישראלים רוצים לטלטל את מחצית לחבור דרך חצר העכו"ם, מפרשים על ידי ערוך שביניהם אפלו הוא שחצרו העכו"ם מפקים באמצע³², דכיון שאינו אוסר עליהם, דירתו כמי שאינו³³, כן מצד הבית יוסף פירש הסימן פירוש דברי מהרי"ו, והעמיקו הפגו אברהם בסימן שצ ונעין שם שכתב שאין זה מכת, ומכל מקום נראה דיש לסמוך להלכה, עין בבית מאיר ובצצ"אלמגים בסימן זה: * כל זמן שאין העכו"ם חוזר וכו'. יש בענין הזה מובן רבה בין המפרשים, והמתקנת

אוסרים זה על זה על ידי תפיסת יד בלי שום עוב, וכללא הוא דכל שאין אוסרים זה על זה לא הצריכו חכמים לשכר מהעכו"ם? וכן תמה בספר מאמר מודכי ובצצ"אלמגים ונשארו בצריך עיון, ועין בדפוסק אלעזר סע"ה לקטן ו שישב קצת דברי הנ"מ: * ואין צריכין לשכר מהעכו"ם. דע, דהבית יוסף בסוף הסימן הביא דעה אחרת בזה בשם המרדכי, דאינו מותר לטלטל דרך פתח או אפלו הוא דרך חלון אם הוא למטה מעשרה, ואם ירצה לטלטל יטלטל דרך חלון שהוא למטה מעשרה או דרך הפתח מלמעלה דלא ניתא בשמיטתה ולא גזרו בזה. ועוד הוסיף המרדכי, דגם באופן זה אינו מותר רק בשפתח של כל חצר יוצאת למבוי אחר דאינם אוסרים זה על זה בפבוי, אבל אם פתחיהם יוצאות למבוי אחת, שאוסרים זה על זה בפבוי עד שישפיקו רשותו ונגזרו דאיבא שתי חצרות של ישראל, בזה אוסרים לטלטל מחצר לחצר בכל גווי אפלו דרך כחל למעלה, עד כאן דבריו ולפי פירוש הבית יוסף, שהוא עקר למעשה היטב בפרידכי, וכמו שכתב בבית מאירו, ובשלחן ערוך כאן התיקו בדעת הרא"ש, דאפלו דרך חלון שהוא למטה מעשרה או אפלו דרך פתח מותר כיון שאין להם דריסת הרגל זה על זה, ואם כן אין אנו צריכין לחש בזה לדברי המרדכי, וכן כתב בצצ"אלמגים שד"ן זה הוא פשוט ולדידה גם המרדכי מודה בזה, עין שם מה שנתארוך; אכן בפני השני שהוסיף המרדכי, דהיכי דפתחיהם יוצאים למבוי אחר גזרו, בזה אינו מפרש בשלחן ערוך דהדרך, ואף שהמחבר לא חלק בזה; אכן מדברי הגר"א סע"ה לקטן שכתב בדרך מבי אסור, עין שם, מוכח דבשלחן ערוך מירי במקום שאוסרין זה על זה בפבוי, ואפלו הכי התייר המחבר להוציא דרך חלון או פתח. ומכל מקום לדינא נראה דיש להחמיר בכאן זה על צד גלגלים להוציא דרך חלון שהוא למטה מעשרה, ומכל שכן דרך פתח, מאחר שהב"ח והעמיקו גם מאחד לדבר דרך חצר העכו"ם, מפרשים על ידי ערוך שביניהם אפלו הוא למעלה מעשרה, עין שם. ודע, דלדעת המחבר שפסק כהרא"ש דעכו"ם אינו אוסר על ידי חלון כיון שאין לו דריסת הרגל על ישראל, אפלו אם חצר העכו"ם מפקים בין שתי חצרות של ישראל, אם הישראלים רוצים לטלטל את מחצית לחבור דרך חצר העכו"ם, מפרשים על ידי ערוך שביניהם אפלו הוא שחצרו העכו"ם מפקים באמצע³², דכיון שאינו אוסר עליהם, דירתו כמי שאינו³³, כן מצד הבית יוסף פירש הסימן פירוש דברי מהרי"ו, והעמיקו הפגו אברהם בסימן שצ ונעין שם שכתב שאין זה מכת, ומכל מקום נראה דיש לסמוך להלכה, עין בבית מאיר ובצצ"אלמגים בסימן זה: * כל זמן שאין העכו"ם חוזר וכו'. יש בענין הזה מובן רבה בין המפרשים, והמתקנת

שככלם היא שיטת הב"ח ואלה רבה וכי פמה אחרונים עומדים בשיטתם, דכשהשכירו לזמן קצוב אינו יכול לחזור באמצע הזמן, וכדמוכח מסעיף יד, וכן כתב בתמיה דעים דקדם הזמן שקצב אינו יכול לחזור ואפלו אם תמיר לו דמים, דהא השכירו פעם אחת ודמים עשאו זאת לשכירות גמורה, ומה יועיל מה יוצא להשיב הדמים; ומה שפלו דבריהם דבריו רש"י שכתב ד"א אגור לא יכול לחזור שהרי גט דמי, כפר כתבו האחרונים אלה רבה ובי"ת מאיר וצצ"אלמגים ומקד"משיין דמה אין שום קצבה; דאין בנות רש"י כמה שכתב ד"ה דמי' מפני שהמעות כדור, אלא הפנה, שהרי בקח דמים ומפילא נקמה הולשת לשוכר, והאמת אפס, שכן הוא הלשון בברטנורא וזה לשונו: 'שהרי שקיל דמים, וצ"לפי הרב הוא מעמיק דברי רש"י, וכן מוכח גם כן ברבנו יהונתן שכתב בזה וזה לשונו: 'דהא לאו דברותא בעלמא הוא שיהא יכול לחזור וכו', עין שם, הרי דנתפסוהו, דמוכח משם דאי אפשר לחזור משכירות

שער הציור

(ט) כן איתא בתשובת הרא"ש: (י) בית יוסף; (יא) פרי מגדים; (יב) לבוש; (יג) אחרונים; (יד) מאמר מודכי סימן שצוה, ולשון השלחן ערוך לפי זה מנגמם קצת שכתב שביניהם ואתי לאפקורי דרך הפבוי, כמו שכתב בבאור הגר"א, וכן מוכח בבית יוסף, והרי המחבר ציר דינו בשתי חצרות אחד של עכו"ם ואחד של ישראל, ובהו אפלו למבוי שכל חצר אסור על ישראל אפלו יש בו פמה בתים של ישראל, כמבאר לקמן בסימן שצא, ובאמת במקומו דאיך נאמר דמחבר הונו בתשובת הרא"ש היה המעשה בשלש חצרות ושפתים מהן של ישראל, עין שם, שבה ניתא האי דייק דביניהם: (טו) ובט"ו כתב דלא שך בזה שפא למד מפעשיו, אכן לא אולין בטר טעם זה בשלמות, דהרי בבית אחד אפלו יש בו פמה ישראלים, ולבוש. והתוספות כתבו, משום דאינו אלא כמנהג להחיר השלטול³⁴; (יז) אלה רבה בשם ראב"ן, וכן פתח בתמיה דעים. וכתב אלה רבה בשם ראב"ן, דהוא הדין אם אינו נותן לו השכירות בשבת אלא בשבתית לו למן לאחר שבת גס"ב מהני, והעמיקו מהי אדם, מכל מקום לדינא צריך עיון, דלא נזכר זה בשום פוסק, וכמאי אנה: (כ) ב"ח ואלה רבה ובית מאיר וצצ"אלמגים ועוד אחרונים שהביא באלה רבה, ודלא כט"ו שמוקים דינא דשלחן ערוך בשכרו לזמן, דבזה אינו יכול לחזור בשום ענין מקדם ואפלו תמיר לו דמי:

הַלְבוֹת שְׁבֶת סִימָן שֶׁפֶּ

ביאורים ומוספים

ולכן גם כשהנכרי משכיר את הבית לאחר, עדיין נשארת השכירות הראשונה קיימת.

[משנ"ב ס"ק כח]

צריך לְשַׁכֵּר מִהַשְׁכִּיר הַשְּׁנִי⁴⁶.

46 ומי"מ אם הנכרי הראשון יכול לסלק את השוכר בכל עת שירצה, כתב הברכי יוסף (ס"ק ד) ששוכרים גם מהראשון, כמבואר בש"ע להלן (ס"ח).

[שעה"צ ס"ק ל]

חדושי רבי עקיבא אגרי בשם הַחֶכֶם צְבִי⁴⁷, ובפריימגדים נֶשֶׂא רַבּוֹ בְּצִדְרָן עִין⁴⁸.

47 בטעם החילוק כתב בשו"ת חכם צבי (ח"א סי' ו), שרק בהשכירה לאחר לא התבטלה השכירות הראשונה, משום שקנין הגוף נשאר ביד הנכרי הראשון, מה שאין כן במכירה הרי מכר גם את קנין הגוף, וממילא התבטל מה שהשכיר [משום ששכירות של נכרי המתרת בשבת אין בה קנין של כלום, ורק סילוק רשות בעלמא, דומה לביטול של ישראל] וצריך שכירות חדשה.

48 ה"טז (ס"ק ז) ביאר שנכרי שהשכיר לאחר לא סילק עצמו מביתו, שהרי לאחר סוף זמן השכירות חוזרת אליו הרשות, ולכן לא התבטלה השכירות הראשונה. והקשה, שהרי במקרה שמערב משכיר את רשותו ודאי שצריך עירוב חדש, ומדוע כשנכרי משכיר את רשותו אין צריך עירוב חדש. ותיירך, שיש לחלק בין מערב שבכך שהשכיר דירתו סילק עצמו מהשיתוף ואין לך חזרה גדולה מזו, לבין שכירות שהנכרי השכיר רק וכות השתמשות לישראל להתיר בטלטול ולא הסתלק מרשותו, ולכן כשהשכיר הנכרי לאחר לא חזר בו משכירות זו ואין צריך שכירות חדשה. ולפי זה הסתפק הפמ"ג (משב"ז ס"ק ז), האם במכירה שסילק עצמו לגמרי מרשותו חזר הוא בו ממה שהשכיר וצריך שכירות חדשה, או שמא כיון שהנכרי כבר השכיר רשותו לישראל קודם המכירה, וכל זמן שלא החזיר דמים אינו יכול לחזור בו, אינו מוכר אלא את הזכות שעדיין בידו, ושכירות הישראל עדיין קיימת, ונשאר בצ"ע.

[משנ"ב ס"ק לו]

אֶלָּא יִינָן שְׁשִׁכְרֵי אֶדְוָר⁴⁹ מִהֵן מְמִילָא הֶתְרוּ בְּלָן⁵⁰.

49 ושכירות זו ששוכר היחיד, כתב השו"ע הרב (סי"ב) שאין צריך לפרש בה ששוכר עבור כולם, אלא הוא שוכר לעצמו, וכיון שכולם מערבים יחד הריהם כאיש אחד. והחזו"א (א"ח סי' פד ס"ק ז) ביאר הטעם, שבעצם דירת הנכרי אין שמה דירה, אלא שחכמים החשיבו את דירתו כדי שישאל לא ידור עמו, ולכן כשאחד מבני החצר שכר ממנו את רשותו חוזרת דירתו להחשב כדיר של בהמה, ושוב אינו אוסר על האחרים [ואינו דומה לדין אחד מערב לכולם, שאינו מועיל כשיש עוד דירים בחצר, כמבואר בגמרא (עירובין עג, א)].

50 ואם אחד שכר לעצמו שמועיל לכולם תעירב עמו, ולאחר מכן יצא מהעיר, כתב החזו"א (שם סי' פב ס"ק לד) שנוהגים להקל בזה, כיון שעל ידי השכירות שעשה נחשב כאילו כולם שכרו מהנכרי. אמנם, אם השוכר יצא מהחצר ולא עירב כלל עם בני החצר, הסתפק שם (ס"ק לב) האם כולם הותרו על ידי שכירות זו, או שבאופן זה אם יצא נאסרים כולם, ונשאר בצ"ע. ולכאורה לדעת השו"ע הרב [שהובא בהערה הקודמת], אין מועיל מה שאחד שכר אלא כל עוד שהוא דר בחצר ומערב עמו, וכן נראה מדברי הביה"ל (ד"ה בשביל).

[ביה"ל ד"ה בשביל]

דְּמַתְחֵלֶה שׁוֹכֵר וְאֶתְרִיף מְעָרְבִי⁵¹.

51 והחזו"א כתב (א"ח סי' פב ס"ק לב), שגם אם בסוף לא עירב עם בני החצר, אלא שהשוכר ביטל רשותו לחבריו, מועילה השכירות. וראה מה שכתבנו במשני"ב ס"ק ל.

[משנ"ב ס"ק כד]

וְאֶפְלוּ לְזִמָּן מְרָבָה³⁹.

39 ובאופן ששוכר מגובר המלך, הביא להלן (ס"ק מח) משו"ת בית שלמה (ח"א סי' א) ששכירותה לא ישכר בלי הגבלת זמן, וטוב שלא לשכור רק עד עשרים שנה. ובספר עיר הקודש והמקדש (ח"ג פכ"ג) כתב, שאנשי ירושלים היו שוכרים לששים שנה, ולכן עירבו בשמן זית שמתקיים ששים שנה, אך כשקם מלך חדש או שהתחלפה הממשלה עירבו מחדש. ובשו"ת גינת ורדים (כלל ג סי' כב) כתב, שיותר לשכור אפילו למאה שנה ויותר [וראה מה שכתבנו שם].

[משנ"ב שם]

מִהֵנִי קָל־לְזִמָּן שְׁאִינוּ חוֹזְרֵי הַעֲפֹסִים בְּפְרוּשֵׁי⁴⁰.

40 המרדכי (עירובין סי' תקח) הרא"ש (עירובין פ"ז ס"א) הוכיחו כן מדברי הגמרא (שם סו, א) 'שוכר כמערב דמי', שכשם שעירוב מועיל לכמה שנים כל זמן שהעירוב קיים, כך שכירות אין צריך לשכור בכל ערב שבת. והוסיפו, שמה שכתב רש"י (שם סב, א) ד"ה אלא שחכמים תיקנו שכירות כדי שיקשה בעיניו לשכור בכל ערב שבת, כוונתו רק שאם הנכרי יחזור בו יצטרכו לשכור ממנו מחדש, אבל כל זמן שאינו חזר בו אין צורך בכך.

[משנ"ב ס"ק כה]

וְהַרְבֵּה חוֹלְקִים עַל זְהָ⁴¹.

41 ולהלכה, מדבריו בשעה"צ (ס"ק ו-ו כח) נראה שיש להחמיר בזה, ויכול הנכרי לחזור בו לאחר השבת הראשונה גם בלי החזרת דמים.

[ביה"ל ד"ה כל זמן]

וְהוּא הַפּוֹד מִפְּשִׁטֵּי דְבָרֵי הַטְּגָן־אֶבְרָהָם⁴².

42 לשון הגמ"א (ס"ק ו) הוא 'ואינו מועיל לחזור משכירותו עד שיחזיר הדמים, היינו כששכרו סתם חזרו בו קודם שבת ראשונה, ואם החזיר בו משכנת השבת שוב אינו יכול לחזור בו, ואם שכרו לזמן אינו יכול לחזור בו עד כלות הזמן'. הרי שפשוטות לשונו שברישא דבר בשכר סתם שאז יכול לחזור בו כשמחזיר הדמים, ובסיפא דבר בשכרו לזמן שאינו יכול לחזור בו עד סוף הזמן גם בהחזיר הדמים. הוא דלא כביאור התוספת שבת (ס"ק יא), שכונת הגמ"א בסיפא כהמשך לרישא שאם יחזיר הדמים מותר, והגמ"א קיצר בדבריו.

[משנ"ב ס"ק כז]

צְרִיף לְחֹזֵר וּלְעָרְבִי⁴³.

43 וכתב בביה"ל לעיל (ס"א סוף ד"ה צריך) שצריך לחזור ולברך על העירוב. והביא את דברי הבית מאיר שהקשה מדוע צריכים לחזור ולערב, והרי כולם משותפים בפת. והסיק, שבדיעבד אם קידש היום ולא חזר ועירב, יכולים הם לסמוך על אותו הפת, כיון שכולם שותפים בו [ובדעת החזו"א בזה, ראה מה שכתבנו בביה"ל שם]. והערך השלחן (ס"ז) כתב לחדש שרק אם עברה עליהם שבת אחת בלי שכירות, נחשב בכך שהעירוב נתבטל וצריך לערב מחדש, אולם אם באותו שבוע מיד חזרו ושכרו ממנו, לא נתבטל העירוב.

[שעה"צ ס"ק כז]

וְהִיא שֶׁהַקְּשָׁה הַטְּגָן־אֶבְרָהָם עַל דִּין זְהָ⁴⁴.

44 שהקשה, מדוע לענין נסתם הפתח בחול חזרו ונפתח בשבת פסק השו"ע לעיל (סי' שעד ס"א) שהעירוב חזרו וניעור, ואילו כאן צריך לערב מחדש, וראה מה שכתב בשעה"צ לקמן (סי' שפג ס"ק ה), ובמה שכתבנו שם.

[שו"ע ס"ח]

דֵּי בְּשִׁכְרוֹת הַרְאָשׁוֹן⁴⁵.

45 ובטעם הדבר כתב בשו"ת הרשב"א (מיוחסות סי' רו), שהישראלים כבר קנו זכות בדירת הנכרי, והנכרי אינו יכול לחזור בו מהשכירות,

הלכות שבת סימן שפ

באר הגולה נא

ח השבת הנקרא
סימן ר"ט ש"ס
בגמרא סי' כ' ה'י
משמע דף ג'
בבבא דמס' (א)
ר"סאק

בו מועיל השכירות, (כד) ואפלו לזמן מרבה: ואינו יכול לחזור משכירתו (כה) עד (ס) שיתחיר הדמים (כ"י בשם רש"י פרק הדר): ז"א ששכרו מהאינו יהודי (י) לזמן ידוע, (כו) לקשיקלה הזמן צריך לחזור ולשכור שנית, (כז) וצריך לחזור ולערב, דאין ערוב ראשון חוזר ונעור: ח"א ששכרו מהאינו יהודי (כח) לזמן ידוע (כט) ובתוף הזמן השפיר האינו יהודי דירתו לאחר, די בשכירות הראשון⁴⁵: ט' תמשה תדרים בחר, אחד שוכר מהאינו יהודי (ל) *בשביל פלם: י' אם שכרו ממנו (לא) בעל פרוח אינו מועיל, אף על פי שהיה רגיל להשכיר

באר היטב

(י) לזמן. נ"ל דאם שוכרין מאינו יהודי ומת והיה יורש אין מועיל מה ששכרו מן המוריש, דאז נתבטל השכירות וצריך לחזור ולשכור מן היורש, ט"ו וכ"כ הש"ו בסימן שצא ס"ק ג' ע"ש, ועי' סימן שפג, וכן פסק בתשובת חכם צבי סימן ו' ונתה ולא מטעמה, וכן נ"ל עקר, ודלא כמ"ש בתשובת שבות יעקב ח"ב סימן ז' דאין צריך לחזור ולשכור מן היורש: ומ"ש שם שכן

באר הלקה

קשקבל דמי, וקידוע דהוא גס' בן ברב מעתיק בבאור דברי רש"י; וגם למה לנו להשוות מחלוקת בין הגדולים, וגם דעת המגן אברהם הוא מן דבתי שפירו לזמן אינו מועיל תורת דמים, וכמו שפכת באלה רבה שהמגן אברהם חולק על הש"ו בזה, ודלא כמו שפכת בתוספת שבת שדעת הש"ו ומגן אברהם אחת היא, והוא הפוך מפשטיית דברי המגן אברהם⁴², וכבר השיגו על התוספת שבת ה"בית מאיר וצ"ע אלמגים וזוהו ע"י פכריבא ונחזיר אפס לטעמן בתחלה בעלת שבת ויראה מה שחדש עליו המגן אברהם, אכן קשה שפירו סתם, דעת הפוסקים שאחר שבת ראשונה יכול לחזור, שיכול העכו"ם לומר לא השכרתי אלא על שבת אחת, אומנם פל' זמן שלא חזר עומד השכירות בתקפו, ובה מ"ר השלחן ערוך: * בשביל פלם. מלשון זה משמע לכאורה דזקא קשערכו מתחלה ביחד, אז אמרינן דנעשה ממילא אחר כך שלים בשביל פל', וכן משמע קצת מרש"י דף ס' דבור המתחיל 'מה מערב' וכו', אכן באמת זה אינו, כמבאר ברמב"ם וסמ"ג וצ"ע בזה הקדש המתחלה שוכר (אחר כך מערב⁴¹), ואף שאחר הוא השוכר, מהני לבלם, והינו משעם דעל פל' פנים כבר נשפר רשות העכו"ם לישאל אחר ולכן אחר כך להתערב יחד: ואדרבה, לבחילה אין לעשות הערוב קדם השכירות, כמו שכתבנו בבאור הלכה

עד שישכרו ממנו. כתב הש"ו: אם שכר מעכו"ם ומת והיה יורש, אין מועיל מה ששכרו מן המוריש, דאז נתבטל כח השכירות, דהא אפלו בחייו מצי' למחד בה וכו', עד כאן לשונו. וזהו לשיטתו לעיל שכתב בסעיף ו' דאפלו בתוף זמן יכול לחזור, אבל לפי מה שהסכימו האחרונים שם דבתוף הזמן אינו יכול לחזור בשום ענין, אם כן אפלו מת לא נתבטל השכירות ואפלו היורש עומד ומוחה, וכן כתב האלה רבה (כס) ועוד הרבה אחרונים. מיהו, בשכר ממנו סתם ומת, (ט) מסתבא דנתבטל ממילא השכירות, ודבר הש"ו: ואפלו אם היורש יאמר שמתרצה במה שעשה אביו, מסתבא דלא מהני עד שיתחיר וישכור ממנו: (כז) וצריך לחזור ולערב⁴³. דמפיון שנתבטל השכירות (כח) ממילא נתבטל הערוב, דאין ערוב מועיל במקום עכו"ם, ולא אמרינן אחר כך דששכרו מהעכו"ם והא ערוב הראשון חוזר ונעור: ח (כח) לזמן ידוע. מלשון זה משמע (כט) דאם שכר ממנו סתם והשכירו לאחר, צריך לשכור מהשוכר השני⁴⁶: (כט) ובתוף הזמן השפיר וכו'. (כט) והוא הדין אם מכר לאחר; והשעם, דשכירות לזמא נמי ממכר הוא, ואין יכול למכר הזכות שנתן כבר לאחר. (ל) ויש מחמירין במקר: ט (ל) בשביל פלם. הינו, שאין צריך כל אחד ואחד לשכור ממנו, אלא כיון ששכר אחד⁴⁹ מהן (לא) ממילא התור פלוני⁵⁰: י' (לא) בעל פרוח וכו'. פרוש,

שער הצינן

(כ) דקדם שבת הראשונה אי אפשר לחזור בשום ענין ואפלו אם ירצה להחזיר לו דמיו, שהרי השכיר לישאל וקנה, מן פכת הב"ח, ואלה רבה גס' בן הספיד לודעת; ודעת המגן אברהם, דקדם שבת ראשונה אם עדין לא החזיק הישאל בהחצר יכול העכו"ם לחזור אם תחזיר לו הדמים, ומכל מקום נראה דהסומך על הב"ח ואלה רבה לא הפסיד: (כג) מן משעם במה אדם כלל עה דקאי אלאחר שבת ראשונה, בזה צריך תורת דמים, ואף על גב דיש פוסקים דבקים שבת ראשונה מניי' הרמ"א, לא אפסקנו דברי רש"י ואלה רבה נ"ל: (כד) ביח ואלה רבה וצ"ע אלמגים וקנה⁴⁷, וכבר אחרונים כתבו דגם פנת המגן אברהם נ"הוא: (כה) נהר' שלום ובית מאיר ושבתי יעקב ונחזיר אדם. ומה שהביא הש"ו ר"איה ממערב, דחזר דכריו: (כו) ומכל מקום גם זה אינו ברור לפי דברי רמ"א בסעיף ה', דכל זמן שאינו מחזיר הדמים אינו יכול לחזור, אם כן אפשר אפלו במת, פל' זמן שלא בא הדמים בתורה להישאל עדין השכירות במקומו עומד, וגם באלה רבה מסתפק אפלו בסתמא, עין שם, ומכל מקום אין להקל בסתמא מאחר שרובים חולקים על דברי הרמ"א שם, כמו שכתבנו שם במשנה ברוה: (ס) ומה שהקשה המגן אברהם על דין⁴⁴ כבר תרצו האחרונים, והעסקנו לקמן בסימן שפג, עין שם: (כח) וכן פתבו הפריימדיים והחזיר אדם וסובכין מקום אין זה ברור כל כך, דאפשר דכיון דאפלו בסתמא צריך להחזיר דמים וקבלא תורת הדמים אין יכול לחזור, אפשר דאין בכחו להשפיר; וקצת ראה לזה, דברי הפוסקים דאפלו השפיר לזמן יכול לחזור אם תחזיר הדמים, ובעל פרוח מפרש הכא השעם משעם דהא לא תחזיר הדמים עדין, וכמו שכתב הגר"א, ואם כן הוא הדין לענין סתמא, ומדברי המחבר דנקט 'אם שכרו לזמן ידוע' אין ראה, דאפשר מלמא דפסיקא נט, ובהו אין יכול לחזור אפלו אם תחזיר הדמים, מה שאין כן בסתמא וכנ"ל, ומכל מקום לדינא נראה דיש להחמיר בזה, דברי הרבה אחרונים חולקים וסובכין דבסתמא יכול לחזור אפלו בלא תורת דמים: (כט) אלה רבה וצ"ע אלמגים: (ל) מירושלמי וכי עקיבא אינן בשם התקם צבי⁴⁷, ובפריימדיים נשאר בזה בצדד עיני⁴⁸, ולכתחלה בודאי נכון בזה להחמיר לשכר מהלוקח: (לא) מן משעם ברמב"ם וסמ"ג ונש"ב"א בעבודת הקדש, ובגרסת הר"ף והרא"ש פ"ש"ס אחר שוכר לבל', ואפלו לגרסתנו 'על ידי כלם' וקפירוש רש"י בשביל פלם, אפשר גס' בן דמודים דאין צריך להיות שלים בשביל פלם, אלא דעל ידי שכירותו ממילא נפרים פלם אף שלא ערכו הישראלים בניהם מתחלה. ועין באור הלכה:

(א) עין לעיל דף רמח עמוד ב (אות א).

הלכות שבת סימן שפב

מקום: לא (לב) **לאַבל מאַשטו** (לג) *או משכירו ולקטו שוכרים (לד) **אָף-על-פי** שהוא מוחה (ושכירו (לה) של שכירו ולקטו של בעל-הבית הוא בשכיר בעל-הבית בעצמו) (ריב"ש סימן תכז): **לב** *אם אינו רוצה להשפיר, יתקרב לו (לו) **אַחַד מבני החצר עד שישאיל לו רשותו שיהא לו רשות (ו) (לז) להניח בו שום דבר, (לח) הנהיה לה בשכירו ולקטו, (לט) ימשכיר שלא מדעת האינו-יהודי. י"ג** *אם יחד לו מקום בפני שמשאיל לו, *פינן שאינו כפול (מא) **אַלָּא** (מב) **נותר ערובו ודיו: יג** *אם יחד לו מקום בפני שמשאיל לו, *פינן שאינו כפול (מב) **הבית (ט) (מג) לא מהני: יד** *שכרו משכירו ולקטו לזמן, (מד) **אָף-על-פי** שסלקו תוך הזמן מהיות שכירו ולקטו, (מה) **מתרים עד תם הזמן. אַבל אם שכרו ממנו סתם, (מו) פינן שסלקו נתבטל השכירות:**

באר היטב

באחד מהדרכים שנקרא נקנה בהם, מ"א: (ח) **לא מהני**. ודוק פשאי לאינר יהודי רשות להשתמש במקום השקלא, אכל אם יש לאינו-יהודי רשות להשתמש שם הו בשכירו, ב"ח, מ"א:

משנה ברורה

אין יכולין לתן שכירותו לרשותו (לז) להניחו לפניו על השלחן [נאפלו עכו"ם שהיה רגיל עד פה להשפיר לו רשותו] ולומר לו 'הרי לך שכירותך בעד רשותך, שיהא לנו רשות לטלטל בחצרך לשנה כמו מלפנים'. (לג) **ואף-על-גב דלגבי ערוב איכא מאן דאמר בסוף סימן שסו, דבערוב אם רגיל לערב ואינו רוצה עכשו, כאין ונוטלין ממנו בעל-ביתו? (לד) הקא שאני, דאין מרמין עכו"ם לישאל לענין כפייה בדבר-מצוה:** **י"א** (לב) **אַבל מאשטו**. והוא הדין (לס) **מאחד מבני-ביתו: (לג) או משכירו** (לד) **ואלקטו**. פרוש (לו) **שכיר, לעבודת כל השנה**, 'לקטו' לימות הקציר: **י"ג** (לד) **אף-**

באר הלכה

כריש הסימן דבור הפתחיל צריך שישכירו, עין שם: * **או משכירו ולקטו**. עין במשנה ברורה. ועין בעצמ' אלמגים אות כג בסעיף י' שכתב דבעין דוקא שיהיה לו לשכירו ולקטו רשות להשתמש בביתו⁶¹ או בחצרו⁶¹, הא לאו הכי לא. עין שם: * **אם יחד לו מקום וכו'.** בבית יוסף מבאר דהנה דוקא שקמנו בפרוש מלהשתמש בכל הבית, אכל כל-זמן שלא מנעו בהרוא, אף-על-גב שהרשה לו להניח פלוי בנות אמת, אמרין שדעתו של עכו"ם הנה להרשותו גס-פן בשאר מקומות, עין שם והב"ח חולק עליו כנה וקפידו עמו האלה רבה והט"ו: * **אם פשוט שאינו כפולו וכו'.** אכל אם הרשהו בכל הבית הו כפולו. ואף

על-פי שהוא מוחה: **י"ג** (לז) **דמעקר הדין אין דירתו אוסרת, אלא כדי שלא ילמד ממעשיו, הקלו בה להיות אפלו שכירו נחשב לענין זה כבעל-הבית.** וכתב הגר"א בבאורי, דנהו רק לדעה הראשונה שבסימן שסו, אכל לדעת יש אומרים שם, גם באשטו אינו יכול לשכור ממנה⁶² (לח) אם הבעל מוחה בה בפרוש שלא תשפיר: (לה) **של שכירו ולקטו.** והנהו (לט) כשיש לו להשכיר רשות לקחת שכירו⁶³ שיהיה לו רשות להשתמש בכל הבית⁶¹, דאז הוי לה שכירו גס-פן כאלו היה שכיר של בעל-הבית⁶²: **י"ב** (לו) **אַחַד מבני החצר.** הוא הדין (מ) **אפלו שלא מבני החצר, ואורחא דמלמא נקט:** (לז) **להניח בו שום דבר.** וקנהו אוחו המקום⁶⁵ (מא) כמה שהיה בו שום חפץ⁶⁶ בערב-שבת, (מב) **ולדעה הרבה פוסקים מהני אף-על-פי שסלקו אחר-כך משם, פינן שפכר קנה אוחו המקום להניח בו כשיצאה: (לח) דהנה לה וכו'.** פינן שיש לו שותף עמו ברשותו: (לט) **וימשכיר וכו'.** אכל בלא שכירות לא יועיל, (מג) **דלא עדיף הישראל העומד במקומו ממנו.** ולא דמי לחמשה שרונים בחצר, המבאר בסעיף ט דשכירות אחד מהן די לכלם שאני הקם, שאותו האחד על-כ"פנים שכר מהעכו"ם, מה שאין פן הקא שהיה רק בשאלה ממנו אינו מועיל, דלא התירו חכמים בעכו"ם רק בשכירות, ולא מהני כבאן שאלתו רק שיהיה עומד במקומו להשפיר בשכירו ולקטו וכאחד מבני-ביתו: (מ) **שאינו צריך להשפיר.** סבירא לה לדעה זו (ממ) **דלאו דוקא שכירות מתיר בעכו"ם, הוא הדין שאלה, וממילא שאלתו מועיל בעד כלם כמו בההיא דסעיף ט⁶⁷** לענין שכירות, ועל-פן די כמה שנותן בערוב עם שאר בני החצר: (מא) **אַלָּא וכו'.** ולכתחלה (מה) **וכן לחש לסבא הראשונה:** **י"ג** (מב) **נותר ערובו ודיו.** לכאורה משמע דלא צריך לערוב אלא כשהוא מבני החצר⁶⁹, וכמו שמרבי המחבר, אכל בחדושי הרשב"א משמע דאפלו אינו דר בחצר הצריכהו חכמים לתן חלק בערוב⁷⁰ משום האי בית של עכו"ם, דחשבין לה כאלו דר שם: **י"ג** (מג) **לא מהני.** והאחרונים (מו) **וקפידו לדניא, דהא דלא מהני יחדו מקום הינו דוקא פשאי לו רשות להשתמש באוחו מקום שיחד לו ככלל⁷¹ וגם אינו יכול לסלקו, ואם-כן תו לא הוי כפולו פינן שאין לו שכירות עמו, אכל כשיש לו רשות להשתמש במקום שיחד לו או שיש לו רשות לסלק את הישראל⁷⁴, אם-כן עדין יש לו שכירות עם הישראל והו כפולו: י"ד** (מד) **אף-על-פי שסלקו תוך הזמן.** השעם, דחשבין אוחו השכירות כאלו שכרו מהבעל-הבית, פינן שחשב כאלו עשה ברשותו: (מה) **מתרים עד תם הזמן.** והוא הדין כשמת השכיר ולקטו, פן כתבו חיי-אדם ושארי אחרונים: (מו) **פינן שסלקו נתבטל וכו'.** דהרי בסתמא (מז) **יכול לחזור אחר שבת ראשונה מתי שיצאה, וכמו שכתבנו בסעיף ו, והלכה אין פח בשכירות כנה רק כלי-זמן שהוא שכיר ולא אחר-כך:**

שער הציון

(לג) ב"ח. וכתבו, דאם היה מקבל דמי השכירות כדו הו לה רצון, דתלוהו וזבין פינן דקבל דמי, ובעיה זכניה, כדעו: (לג) **עין בהגר"א ובמאמר-מרדכי, ודוק: (לז) הט"ו.** ובתוספת שבת ובעצ' אלמגים כתבו דבלא הכי אי אפשר שיועיל בעל-ביתו כנה, דכל עקר תפנת השכירות הנה כדי שלא יזדו עמו ומשום דעכו"ם לא מוזר, ואם מהני בעל-ביתו מה הועילו חכמים בתקנתו: (לס) **תוספות ס"ה עמוד ב דבור הפתחיל דלא: (לז) רש"י.** והוא הדין שאר משרתיו (רמב"ם): (לז) **אחרונים.** ולא העמקתי דבני אשתו השכירו ולקטו, משום דאחרונים חזיקו בדעת השלחן עירון, עין ט"ו ותוספת-שבת והגר"א וצ"ח אלמגים: (לח) **והיה דטורחין** [וא דלחמן בר ריסקין] שלא רצה להשכיר ואפלו הכי קאמר הגמרא דשוכרין מאשטו, מרבי שלא מוחה על-כ"פנים בהרוא: (לח) **חיי-אדם בשם בית-יוסף סוף סימן שצא: (מ) לביש ומיי-אדם: (מא) מגן-אברהם ושי"א ועין חיי-אדם: (מב) עין בית-יוסף ואלה רבה ושי"א: (מג) בית יוסף ולבוש: (מד) בית-יוסף: (מה) אלה רבה והגר"ו ושלחן-עצמי-ששים וחיי-אדם.** ודע, דאם אינו מבני החצר, לסבא הראשונה משמע פלבוש דצריך שכירות וגם ערוב, דחש לפרוש השני המבאר בבית-יוסף בדעת הנמב"ם, אכל במאמר-מרדכי מפקפק כנה ומצד דאינו צריך לערוב, ובאמת פרוש שבבית-יוסף עקר בדברי הרמב"ם, וכן מוכח בחדושי הרשב"א לסבא זו, וכן פרש הגר"א וגאון-עקב, עין שם: (מז) ב"ח ואלה רבה ותוספת-שבת והגר"א, ודלא בבית יוסף: (מז) **ואפלו לפי מה שפרשנו שם בסעיף ו דבדברי הרמ"א דאפלו בסתמא אי אפשר לחזר אלא-אם-כן יחזיר הדמים, אפשר כנה גם הרמ"א מודה, דלא שנה הסבא שכתבנו שם במשנה ברורה סעיף קטן כה אלא כלי-זמן שהשכיר במקפו, אכל לא דנימא דלא נתרצה לתן לו הדמים אלא-אם-כן יתנה השכירות גם אפלו אחר סליחו או אחר מיתתו, וגם בלאו הכי הרבה חולקין על הרמ"א שם, כמו שכתבנו שם במשנה ברורה:**